

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Hvmanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthvmæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Depositvm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

emat nisi 13; vel 14. non facit per hoc iniuriā alijs quibusdā emptoribus paratis emere, si verum pretium sciuisent: nec peccat contra Iustitiam commutativam; non enim id facit vt alij plures emant pannum illum, quā valet; sed vt ipse solus emat, & alij magnitudine pretij deterri, nō aufint emere: qua in re sibi consulit. Idē dico etiam si merces improbet & vituperet coram alijs mercatoribus, vt solus emat omnes. Nemo enim cū de notabili commodo agitur, tenetur alteri veritatē aperire, quā cognitā, ille commodū istud impediret, vel ad se pertraheret. Neque mendacium tale censetur perniciosum, sed officiosum.

Super plus tenetur restituere.

14 Retrotractus eludi potest.

Si quis tamē habens ius Retrotractus refudisset Caio quingentos, putans eum tanti emisse, tenetur Caius ex Iustitiā restituere ducentos, cū ipse solum trecentis emerit. Ille enim ius habet, vt re-fuso eodem vero pretio, rem sibi vindicet.

Deniq; Retrotractus facilē eludi potest hac ratione, nimirum, si conueniat inter cōtrahentes, vt res, v. g. domus, ematur quingentis, & illud pretium scribatur in instrumento; sed simul se obliget venditor ad condonandū post contractum ducentos: Atqui eo ferē modo videtur accidisse in casu proposito, vel facilē huc reuocari potest: quia in foro externo censetur domus vendita quingentis: & tali instrumento in foro externo posset Titius petere quingentos, & obtineret. Itaque hoc ipso quo promisit se id non facturum, intercedit hic tacita quaedam condonatio. Omitto alia quæ in hanc sententiam adduci possent.

CASVS VIII.

Dubium debitum ex contractu.

Titius à Caio acceperat 100. dato chirographo. Mortuus est Titius & Caius. Huius heredes reperio chirographo petunt ab heredibus Titij solutionē, qui sese nihil debere affirmant, quod solum in libro rationum inueniant.

QVÆRITVR, Vtrum iuste negetur & petatur solutio?

15

Respondeo, Heredes Titij si omnino credunt parentem soluisse illos 100. florenos (quod merito credere possunt, cū inueniant id in libro parētis ipsius manu annotatū assignato die certo) non tenentur soluere nisi à Iudice compellantur. Heredes tamen Caij, quia reperiunt apud se chirographum seu obligationē Titij, si omnino credunt non esse solutum, possunt petere in iudicio. Si propter contrarias probationes inierint compositionem v. g. vt soluatur illis dimidium; non possunt reliquum occulta compensatione repetere; quia compensatio locum non habet nisi vbi certa est iniuria: hic autem non est certa iniuria.

CASVS IX.

Mendacium mercatorum.

Vtrum mercator interrogatus ab alio mercatore teneatur fateri scientiam priuatam de pretio mercium aliarum Prouinciarum, si negatio vergat in damnum interrogantis?

16

Respondeo, Mercator qui rogatus ab alio de pretio frumenti in tali Prouincia, respondit minus pretium, & dixit ibi esse magnam frumenti copiam, ne alter eō suam frumentum destinaret; sicque contingeret ipsum suum frumentum, quod

ibi habebat, minoris vendere; non videtur cogendus ad restitutionē. Receptum enim est inter mercatores, vt veritatem in huiusmodi non aperiant; quia id in eorum damnum cederet.

DEPOSITVM.

CASVS I.

Depositum vltus.

Petrus Edilis depositam apud se habet pecuniam Ecclesiæ.

QVÆRITVR, An possit ea vti in suum, vel in publicum commodum?

Respondeo Primò, Qui pecuniam Ecclesiæ accepit in custodiam per modū depositi, nō potest ea vti in suum vel aliorum commodū absque consensu Rectoris Ecclesiæ: & tenetur illam restituere quando repetita fuerit. Quòd si non restituerit, & inde lucrum cesset Ecclesiæ, eò quòd illa pecunia fuisset impensa in emptionem censūs, vel rei fructifera; tenetur ad interesse, quia est in mora; sicut fur qui alienum detinet. Confirmatur, quia si illa pecunia non esset expensa, sed adhuc extraret apud depositarium, & depositarius nollet illam reddere cum expetitur, tenetur ad interesse: ergo etiam tenetur postquam expensa est: quia quòd sit expensa, hoc non potest præiudicare Ecclesiæ, cū sine eius consensu id factum sit.

Non potest vti in suū commodū.

Respondeo Secundò, Non refert quòd illa deposita pecunia in publicum commodum expensa sit: quia commodum publicum non debet solius Ecclesiæ expensis, sed publico sumptu procurari. Vnde communitas debet contribuere, vt nō sola Ecclesiæ totum onus ferat. Similiter non refert quòd hac ratione communitas fuit defensa à milite, & ita non fuerit coacta cum magno Ecclesiæ incommodo confugere ad Ecclesiam: quia Ecclesia non tenetur gratis illud refugium permittere: imò communitas debet potius contribuere ne cogatur Ecclesiam conspurcare.

Neque in commodū publicum.

Respondeo Tertiò, Non solum tenetur ad interesse ex eo tempore quo detentio cepit esse damnosa Ecclesiæ; sed etiam tenetur ad auctarium, si specierum valor auctus est, & ipse promisit se eadem species restitutum. Ratio est, quia absque consensu Ecclesiæ illam pecuniam expendit, & ita fuit illi causa damni: si enim illam pecuniam custodisset vt depositam, sicut tenebatur ex contractu, creuisset in Ecclesiæ commodum.

Tenetur ad auctarium si specierum valor est auctus.

Addo tamen, Ecclesiam quoque pro sua parte in sumptum venire debere. Et hac ratione posset fortè aliquid detrahi restitutioni, siue quoad monetæ augmentum, siue quoad interesse pensionis.

CASVS II.

Depositum conseruatio & restitutio.

Ex qua culpa teneatur depositarius si forè depositum deponenti sartum reatum non praestiterit? Item, An quis possit se obligare ad custodiam depositi cum damno Reipublicæ?

Respondeo Primò, Quando depositum factū est in commodū solius deponentis, & depositarius nihil inde percipit vtilitatis, depositarium nō teneri nisi ex culpa graui vel dolo, si forè depositum deponenti sartum reatum nō praestiterit. l. 1. Depositi. Estque communis Doctorū sententia, Ita-

Si in commodum solius deponentis, tenetur solum ex culpa graui vel dolo.

tia. Itaque quando maior vis ingruit, aduersus quã, sine grauissimo damno non potest depositum tueri, extra omnem culpam est si illud à se dimittar: nõ enim cum tanto suo damno videtur illius custodiam voluisse præstare, cum nullum inde commodum esset percepturus. Actus enim agentium non operantur vltra intentiones eorum, vt Doctores dicunt.

Respondeo Secundo, Quemlibet posse se obstringere ad custodiam depositi, etiam cum manifesto periculo & damno rerum propriarum quarum est absolutus dominus, & liberã habet dispositionem: non tamen cum damno publico, quia non est dominus honorũ Reipublicæ sed solum administrator, etiamsi sit Rex aut Princeps in temporalibus superiorẽ non agnoscens. Vnde absque consensu Reipublicæ, seu eorum qui Rempub. representant, vt apud Belgas sunt Status Generales, non potest facere aliquas promissiones in præiudicium boni communis; vel si aliqua facta sunt, quas rerum successus ostendit in damnum publicum celsuras, non tenetur eas seruare; imò per se loquendo, nec potest. Sicut enim non potest bona subditorum in suum commodum conuertere, ita non potest ea suis priuatis contractibus periculo bellorum vnã cum vitã ipsorum exponere. Tenetur enim omnis Princeps Reipublicam administrare prout expedit ad bonum commune, & non aliter. Et hic est scopus quẽ in omnibus spectare debet. Hoc enim est discrimen inter Principem iustum & tyrannum, quod Princeps iustus spectet in omnibus bonum commune Reipubl. cui conseruando & promouendo est præpositus: tyrannus spectet commodum & honorem suæ personæ.

Ex quibus manifestè consequens est, Principem non teneri coram Deo, & apud Sapientes, promissione quam priuatim fecit, nisi quantum commode potest absque damno publico.

HÆRETICORVM CVM CATHOLICIS CONVERSATIO.

HABITATIO.

CASVS I.

An liceat Principi seu potestati publicæ concedere hæretico ob artem vel scientiam habitationem in locis suæ iurisdictioni subiectis?

Respondeo, Non licere Principi seu potestati publicæ concedere hæretico habitationem in locis suæ iurisdictioni subiectis, etiamsi ille præclara arte instructus sit. Nam otis consistendo intra Iuris naturalis limites nõ videatur illicitum, modò caueatur vt absit periculũ contagij, tamen est aperte contra Ius Ecclesiasticum, & contra iuramentum quod præstare debet potestates seculares. In Concilio enim magno Lateranensi sub Innocentio III. c. 3. sic dicitur, *Moneantur & inducantur, & si necesse fuerit, per censuram Ecclesiasticam compellantur seculares potestates cuiuscumque officij, vt reputari cupiant & haberi fideles, ita pro defensione fidei præstent publicè iuramentum, quod de terris suæ iurisdictioni subiectis, vniuersos hæreticos ab Ecclesiã denotatos, bonã fide pro viribus exterminare studeant; ita quod amodo quando-cumque quis fuerit in potestate suæ spiritualis suæ temporalem assumptus, hoc teneatur Capitulum firmare, & cetera quæ sequuntur.*

Neque hic fit vlla exceptio artis aut scientiæ

sicut nec secundum rectam rationem fieri debet: quia ob aliquod temporale compendiosum, fides aut Religio periclitanda non est: præsertim cum hæretici, qui magno sunt ingenio, plurimum nocere possint, etiam occultè & obiter.

Accedit quod leges seruandæ sunt iuxta tenorem verborum, nisi aliquid contrarium intentioni legislatoris inde obuenerit: vt si maius malum fecuturum valdè probabiliter timeretur; quod hic non videtur locum habere: non enim magnum malum, quod alioquin hæretici ea arte fruuntur, nisi fortassis talis esset ars illa, vt per eam graua damna essent Catholicis inferenda; vt si quis esset valdè peritus constandi tormenta bellica, vel conficiendi pulueris tormentarij, & similes non reperirentur apud hæreticos.

Neque dici potest illam constitutionem Concilij non esse receptam: constat enim receptam esse, & à Catholicis Principibus hoc iuramentum præstari. Quod si à quibusdam potestatibus secularibus interdum non præstetur, negligentia est & abusus: neque idcirco constitutio Concilij definit illos obligare.

Neque hic virget quod dicatur S. Hieronymus cum Iudæis familiariter cõuersatus, & ab ijs multa arcana didicisse. Quia D. Hieronymus non fungebatur potestate publicã, vt ipsius esset admittere vel expellere Iudæos. Deinde, non nego quin priuatus possit aliquid discere ab hæretico iam inter Catholicos commorante, si aliunde non potest & absit periculũ peruersionis; vt D. Hieronymus absque periculo animæ suæ à Iudæis multa didicit. Sed hic quæritur an liceat potestati publicæ dare hæretico facultatem commorandi inter Catholicos; quod dico non licere, maxime ob constitutionem Concilij.

Neque etiam excusat quod fortè talis inter Catholicos possit conuerti: quia facilius vnus hæreticus peruerteret Catholicos multos, quã Catholicos multi vnũ hæreticum conuertent. Alioquin cur Apostolus ad Titum 3. v. 10. post vnã vel alterã correptionem iubet eum de uitari, tanquam subuersum, & proprio iudicio condemnatum; idque quia sermo eius tanquã cancer serpit? Cur S. Ioannes Euangelista epistolæ suæ secundæ v. 10. & 11. nec Aue vult ei dici? Cur Dominus Matth. 18. v. 17. vult eum haberi tanquam Ethnicum & Publicanum? Rarissimè abest omne periculum contagij, præsertim quando sunt homines ingeniosi, & ab aliqua scientia vel artificio auctoritatem sibi vindicant. Debent igitur Superiores quantum possunt eos expellere & exterminare, & nullo modo ad suas ditaciones admittere.

CASVS II.

Virum Serenissimus Princeps possit bonã scientiã permittere, vt mercatores Angli negotientur Antuerpiæ, & ibidem commorentur, sicut olim consuetum?

Videtur non posse id permittere, quia periculum est ne ciues inficiant, cum plerique illorum sint hæretici.

Sed si quis re penitus inspiciat, non videtur esse vlla iusta ratio dubitandi cur non possit permittere, & etiam eos inuitare in comodum primarij sui emporij, quod alioquin hoc tempore extremam videtur minari ruïnã.

Qui Primè,

Princeps non potest bonã Reip. quorum solum est administrator, & cetera.

Leges seruandæ iuxta tenorem verborum.

Soluuntur obiectio.

Exemplum S. Hieronymi.

Spes conuersionis.

Comercium hæreticorum in emporio Catholico.

Possunt Angli mercatores Antuerpiã.

Habitatio hæretici inter Catholicos.

Concil. Lateranense dicitur id prohibet.